

# משנה חז"ל שלימה

מתוך שלל אוצרות תורתו ושיעוריו של מורנו גאון ישראל  
גליון עשיר תוכן לשולחן השבת

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א



## פרשת נשא תשפ"א 231

ניתן להאזין לשיעורים של הגאון הינוקא,  
וכן עדכונים על הנעשה בבית מדרשו,  
ב"קו הינוקא" 03.550.2228

## פזינים על הפרשה

ליקוטים על פרשת השבוע  
משולחן תורתו של רבנו שליט"א

### ובשמות - משאם

**וּבְשֵׁמוֹת תִּפְקְדוּ אֶת כָּל מַשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם** (ד, לב). כתב הספורנו (שמות לח, כא) שעל כל אחד מחלקי המשכן נצטוו 'ובשמות תפקדו את כל משמרת משאם', כי לרוב חשיבות כל אחד מכלי המשכן בפרטיות, היה ראוי להיות נחשב ולהקרא בשם בפני עצמו, ולא שיחשב חלק מהמשכן בכלליות. שהרי היתה סגולתם למעלה מדרך הטבע, כמו שדרשו במסכת יומא (דף עב ע"א) מה שנאמר בקרשי המשכן "עצי שיטים עומדים" (שמות כו, טו), שהיו עומדים לעד ולעולמי עולמים, ולא אבד סברם (-לא בטלה תקוותם) ולא בטל סיכויים (-לא בטלה תוחלתם) אפילו אחר שנבנה המקדש, וגם לא נפל דבר מהם ביד האויבים בחורבן בית ראשון כמו שאמרו במסכת סוטה (דף ט ע"א), מה שלא ארע כן במקדש שלמה וכליו שנפלו בידי נבוזראדן (דב"ה ב' לו, ז ח').

ובשפתי כהן (ד, כט) כתב בזה רמז נפלא, שתיבת 'בשמות' כפי שנכתב בתורה חסר, עולה כמנין 'בשם הנשמה', לרמז שכל כלי מכלי המשכן נעשה על פי שם ידוע, והיה אותו השם כנשמה לאותו הכלי, ועל זה ציוותה התורה 'ובשמות תפקדו את כל משמרת משאם', היינו שיודיעו לנושאי כלי המשכן את השם המיוחד לכל אחד מהכלים, בכדי שיקל מעליהם משא הכלים, כי הנשמה של הכלי היא נושאת את גוף כלי, וכפי שהחי נושא את עצמו (שבת צד).

### תגלחת זקן הנזיר

**כָּל יָמֵי נְזָרוֹ נָזִיר תֵּעָר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ... גִּדֹּל פָּרַע שְׁעַר רֹאשׁוֹ** (ו, ה). הרשב"א בתשובותיו (ח"א ס' תז) למד מלשון הכתוב 'תער לא יעבור על ראשו', וכן מהנאמר (ו, ט) גבי תגלחת הנזיר "וגלח ראשו ביום טהרתו", וכן (ו, יח) "וגלח הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש", שהקפיד הכתוב רק על שער ראש הנזיר ולא על שער זקנו, והוסיף שכן מוכח גם בסוגיא במסכת נזיר (דף כח ע"ב) שאין תגלחת זקן בכלל. ובספר משנת רבי יעקב (-לרבי יעקב שור) הביא לזה ראיה מתוספתא נזיר (א, ח) שמנתה הדברים בהם חמור מצורע מנזיר, ובהם ש'מצורע מגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו, מה שאין כן בנזיר, וכן הוא לשון הספרי (נשא, כח) גבי הנזיר ש'ראשו הוא מגלח ואין מגלח כל שער' כמצורע. אמנם בזהר נשא (בדף קצ ע"א) אמרו שצריך הנזיר לגדל פרע

שער ראשו וזקנו, וכן השווה בעל הטורים (ויקרא יג, לג) את הנזיר למצורע שהם מגלחים 'בכל מקום שיש שער', וכן כתב הגר"א בביאורו לתוספתא נגעים (ד, ט) שנזיר אסור בגילוח כל זקנו, יותר מחמשת פאות הזקן אותם ציוותה התורה לכל אדם שלא לגלחם.

### ב'אהבה' נבחרו ישראל

**דָּבָר אֶל אֶהְרֹן וְאֶל בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם** (ו, כג). במסכת סוטה (דף לט ע"א) אמר רבי זירא בשם רב חסדא שכאשר באים הכהנים לברך את ישראל צריכים הם לברך ברכה 'אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה', וכן פסקו הרמב"ם (תפילה יד, יב) והשולחן ערוך (או"ח ס' קכ סעיף יא). ובעטרת זקנים (על השו"ע שם) ביאר שהציווי לברך את ישראל 'באהבה' נלמד ממה שציוותה התורה 'אמור להם' וכתבה 'אמור' מלא ו', שאמר להם הקב"ה לכהנים, לא מפני שאמרתי להם שיהיו מברכים את ישראל תהיו מברכים אותם באנגריא (-כאנוס בדבר) ובבהלות, אלא תהיו מברכין בכוונת הלב כדי שתשלם הברכה בהם, כמו שאמרו במדרש (תנחומא נשא, י: במד"ר יא, ד), והיינו שיברכו אותם באהבה כראוי. ובאליה רבה (ס' קכ ס"ק כו) וביד המלך (על הרמב"ם שם) הסמיכו זאת עוד על מה שכתוב (משלי כב, ט) "טוב עין יבורך", כמו שלמדו מזה בזהר נשא (בדף קמז ע"ב) שכל כהן שאינו אוהב את העם או שאין העם אוהבים אותו, לא יברך ברכת כהנים, וכמו שהביא המגן אברהם (ס' קכ ס"ק ח').

ורבי אברהם כ"ץ בספרו ושב הכהן (בהקדמה, דף יב ע"א) ביאר שנלמד הדבר ממה שפתחה התורה 'כה תברכו את בני ישראל' בלשון רבים, וסיימה 'בברכה' בלשון יחיד, לומר שעל אף שרבים הם, יהיו באהבה ואחדות כאחד. וכתב עוד, שנרמז הדבר במה שאמר הכתוב 'כה תברכו את בני ישראל', כי מהות 'ישראל' רמזה במילוי תיבת 'אהבה' (ללא האותיות 'אהבה' עצמן, כך: אלף הי בית הי) בצירוף עוד אחד, כנגד עצם התיבת 'אהבה' העולה כמנין 'אחד', שעולה הכל כמנין 'ישראל', וזאת רמזו חכמים בנוסח הברכה שתיקנו 'לברך את עמו ישראל באהבה' היינו 'בתוך אהבה', שהוא המילוי של תיבת 'אהבה' בהם נרמזו 'ישראל', וכפי שתיקנו גם בנוסח ברכת קריאת שמע של שחרית 'הבוחר בעמו ישראל באהבה', היינו שמתוך תיבת 'אהבה' בחר הקב"ה ב'ישראל'.

## לפניות והקדשות

## ואלה יעמדו על הברכה

לעילוי נשמת:

גאולה בת דינה,  
דוד בן חנה,

ראו דוד דרור בן רונית,  
אברהם אריה בן אברהם,  
אבי אברהם בן עליזה.

מוקד טלפוני: 03-3765444

זמין בימים א' - ה' בין השעות 9:00-20:00

דוא"ל: contact@hayanuka.com

לקבלת הגליון במייל: gilyonot@hayanuka.com

יד להועיל: בנק מזרחי טפחות | סניף 417 | מס' חשבון: 521025

## זמני השבת

| רבו תם | צאת שבת | כניסת שבת | ירושלים: |
|--------|---------|-----------|----------|
| 21:15  | 20:18   | 19:06     |          |
| 20:12  | 20:17   | 19:25     | בני ברק: |
| 21:16  | 20:20   | 19:29     | חיפה:    |
| 20:12  | 20:17   | 19:25     | באר שבע: |



# תורת שלמה

מאמרים משיעוריו הענפים של רבנו שליט"א

## "ראה דרכיה וחכם" (משלי, ו)

דברות קודש מכנס הכנה ליום מתן תורה תשפ"ה  
ביום הילולת התנא רבי חנינא בן דוסא,  
בבית כנסת הגדול בעיר פתח תקוה

א

ותורתו, הייתי מסכנת אותך, וגרשה רבי חנינא מלבד לילי רביעי וליל שבת, שביקשה ממנו להניח לה באלו הזמנים. ורואים בזה שכל מדרגתו של רבי חנינא וכל כח פעולתו בנשים מופתים היה זה מכח תורתו לבד, כי כשאין תורה אין מופתים, וכל מה שעשה לו הקב"ה שידו הטבע במדרגה כזו, היה רק מכח תורתו של רבי חנינא.

ומובא במסכת סנהדרין (בדף קט ע"א) ברש"י, ובמסכת נדה (בדף כד ע"ב) שלשדים יש נפלים, ויש ספר שנקרא ספר הרזים וכותב שם שנודע שפירש אדם מחוה ק"ל שנה היו נבראים שדין ורוחין, וכאשר היו הולכים ומתרבין הגיע מתושלח וחזק על חרבו את השם המפורש והיה מכה בכל אותם מזיקין ומבטלים, עד שבא אגרימוס שהיה בנו של אדם הראשון מצד הרוח, והיה כביכול מבקש עליהם רחמים, עד שגרש אותם השדים למקום שאין בו מישוב אדם, כמו האוקינוס ויבשת אנטרטיקה וכל המקומות הנדחים ומופרידים מבני אדם ואינם יכולים לראותם, וכמו שאמר אבא בנימין במסכת ברכות (בדף ו ע"א) שאילו היתה רשות לעין לראות המזיקים, אין שום בריה יכולה לעמוד במחיצתו, מרוב החולשה והבהלה שהיה נופל על מי שהיה רואה אותם, מפני המראה שלהם, כמו שמובא בזהר פקודי (בדף רסח ע"א) שהם כמו רוחות ערטילאין שאין בהם לבוש וגילוי גמור, ואין להם אחיזה של ממש בעולם, ושדים הוא מלשון 'שדוד', שדוד ונעלם (רמב"ן ויקרא יז, ז), וכתב בספר חסידים (בסימן תתשנה) שהזכרים שבהם נראים כביכול עם שער ארוך והנקבות להיפך, ולכן המגדל שער ארוך דומה לשד, ומכל מקום רואים איך שהצדיקים הם שמגרשים ומפרידים את המזיקין מן העולם וממקום ישוב אדם.

והוא גם טעם קריאת שמע על המיטה, בכדי להכרית לכל אלו המזיקין, וכמואב בבית יוסף בסימן רל"ט שזהו אחד מהטעמים לקריאת שמע שעל המיטה. כי בזה מבטל בכל לילה אלף מאה עשרים וחמש מזיקים (זהו בלק דף ריא ע"ב), והמתמיד בזה בכל יום מבטל בכל השנה כולה ארבע מאות ועשר אלף ושש מאות עשרים וחמש, והעיקר הוא על ידי התשובה שמהרהר אז, וכענין מה שהביא רבי שמעון בזהר קרח (בדף קעח ע"א) שצריך האדם אז להיות ממאיר דחושבא, ועיקר התשובה קודם השינה היא להיות כענין הוידי דשכיב מרע המובא בשולחן ערוך (ביד"ס' שלח, סעיף ב), כי גם קודם שנתנו הוא כענין זה שעולה נשמתו למרום, ומכאן זה גם מבטל לכל המזיקין.

וכתוב במסכת תענית (בדף כ ע"ב) על שיבתא שהיא רוח רעה השורה על הידיים ומזיקה אם נוטלים הלחם בלא נטילת ידיים, כמו שפרש רש"י במסכת יומא (בדף עז ע"ב ד"ה מדיחה) וכן רבנו גרשום שם במסכת תענית, וכן מביאים התוספות ישנים (שם במסכת יומא) בשם רבנו תם שיש רוח רעה המזיקה לתינוקות וחונקתם כאשר נותנים להם לחם ללא נטילה. ויש לומר שהוא כענין שאמרו במסכת שבת (בדף י ע"ב) בשם רבן שמעון בן גמליאל שהנותן פת לתינוק צריך להודיע לאימו, היינו שמא יש עליו רוח טומאה, שלא יזקק.

לכן מלבד ענין קריאת שמע, יש להזהר גם בנטילת ידיים שחרית, שבה מעבירין את רוח הטומאה והזהומה, וכענין 'משי ידיה' שאמרו במסכת ברכות (בדף ס ע"א), שכאשר ידיו נקיות אין רוח מזיקתו, וכמו שאמרו במסכת שבת (בדף קה ע"ב, קט ע"א) שאחר השינה יש רוח שיכולה להזיק את העינים ואת האזנים, והכלל שעל ידי הקדושה והטהרה יכולים אלו לבוא בנקיות להתקרב ל'ה' ב"ה, כמו שכתב הרא"ש (בברכות פ"ט, ס"ג) שהנטילה היא משום שהידיים עסקניות הן, והאבודרהם (סדר ברכות השחר) הביא שהוא כענין כהן גדול הבא לעבוד לפני ה' ב"ה, ורבנו הרשב"א כתב (בכ"א בסימן קצ"א) שבבוקר נעשה האדם לבריה חדשה, ובנקיות וקדושה מעבירים את רוח הטומאה מן הארץ, כמואב בזהר תרומה (בדף קנד ע"א וע"ב) שיש סוד גדול מאד בנטילת ידיים, וכמו שמביא בעל העולות תמיד (בהקדמה) ובתולעת יעקב (כפ"א, סוד נטילת שחרית) שנטילת ידיים שחרית צריכה להיות עם כלי בסמוך למיטה, כמו שכתב בשולחן הטהור לרבי יצחק יחיאל אייזיק ספרין מקומרנא (ס"א, סעיף ב), ובספר מנורת זהב (פ' וישב), שאדם הנוטל עם כלי ליד המיטה הוא מבטל את הרוח טומאה מלשלוט עליו ויש בזה קדושה עצומה מאד, ומטרה בזה את הנשמה, וממשיך לו ישועה והשפעה גדולה.

ד

וסיפרתי ליהודי אחד שמסר את הנפש על קדושת ה' וחזיק אותנו מאד, שהיו הוא ואשתו בדרך ופגעו בהם הפושעים המחבלים ועשה ממש מסירות נפש להציל את אשתו שהתבוססה בדמה על הידיים שלו, שהוא דבר מזעזע מאד, וכאב לנו מאד לשמוע הדבר הזה, וסיפרתי לו על הגרף פוטוצקי, הגר צדק אברהם בן אברהם, שבא ממשפחת אצולה מיוחסת ועשירה בוילנה, ועינו אותו בכדי שיחזור בו ממה שהתגייר, ולא רצה לשמוע אליהם, וגמרו ואמרו שיעשו בו מיתה משונה, ויש בזה כמה נוסחאות בספרים שהשמיטו, ויש אצלנו מדפוסים ישנים את המעשה שהיה, וכאשר העבירו אותו ברחוב לבריגה, הסתגרו כל היהודים בוילנא בבתים מתוך הפחד שיהרגו בהם, וכאשר עבר ליד חלון ביתו של הגאון מוילנא פתח בגאון את החלון ושאל אותו אם הוא רוצה שיצילו בשמות הקודש, והוא לא רצה, כי היה חפץ רק למות על קידוש ה', וקודם שפרוהו תפסו אותו אותם הרעעים על השולחן

התנא קדישא רבי חנינא בן דוסא, עבד ה', חי בסוף זמן בית שני, והיה מגדולי תלמידיו של רבן יוחנן בן זכאי (ברכות לד ע"ב), והיה בעל ניסים ונפלאות אותות ומופתים בשידוד הטבע. והיו כמה וכמה קדושים במשך הדורות ששידדו מאוד את הטבע, ובזמן התנאים היה זה רבי חנינא בן דוסא, ועוד קדוש שהיה משדד את הטבע, היה זה הרש"ש הראשון הוא רבי שלום שבאזי, שקדם לרבנו הרש"ש רבי שלום שרעבי, שאמרו עליו שירד כביכול עם פתק ואישור מן השמים שכל מה שיבחר וירצה לעשות בעולם הזה יעשה, כי לרוב קדושתו היו מכבדים אותו בעליזים ולא היו מונעים ממנו מליכנס לפני ולפנים לפני קוב"ה, וכל מה שהיה חפץ לעשות בעולם היה מכבדו הקב"ה ועושה כרצונו.

במכילתא (בפ' יתרו, מס' דוישמע פרשה ב') מובא שהיו מכנים את רבי חנינא בן דוסא 'איש אמת'. היום בדורותינו יש כל מיני שבחים שמשבחים, אבל פעם השבח הגדול ביותר שאמרו על הקדושים והגאונים הוא בזה שהיו אמת ואנשי אמת. וכתב רבנו המאירי בהקדמה למסכת אבות שרב סעדיה גאון היה מצאצאי רבי חנינא בן דוסא, ויש שפקפקו על זה. והנה ההתבוננות והמחשבה על הקדושה והגדולה והמעלה של רבי חנינא בן דוסא, שזכה לדרגות ומעלות שלא היו כמותם, שהכריזה עליו בת קול 'כל העולם יזוונים בשביל חנינא בני' (ברכות יז ע"ב), וכמו המעשה הידוע במסכת תענית (בדף כד ע"ב) שכאשר הלך רבי חנינא בדרך וירדו גשמים, טען רבי חנינא לפני הקב"ה, וכי כל העולם בנחת וחנינא בצער, ומיד פסקו הגשמים, וכאשר בא לביתו טען לפניו, וכי כל העולם בצער וחנינא בנחת, ומיד ירדו גשמים, שבכל ענין שהיה הולך רבי חנינא היה ה' ב"ה משגיח בו בפרטות ודקדוק, כי היה דבק בה' ב"ה בדבקות גדול לאין שיעור, וזכה להגיע לדרגות ומעלות עצומות, עד שכל העולם היה ניזון בזכותו לבד.

ובא רבי חנינא למדרגה גדולה מאוד עד שהיה משדד הטבע לגמרי, וכמו המעשה הידוע שם במסכת תענית (בדף כה ע"א) שהיתה בתו בוכה בליל שבת, ואמר לה רבי חנינא, ביתי מפני מה את בוכה, ואמרה לו שהחליפה את השמן בנרות השבת בחומץ, והשיבה רבי חנינא, מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק, וכך היה שנהפך החומץ לשמן ודלק כל היום כולו עד שהביאו ממנו נר להבדלה במוצאי שבת, כל כך היה גדול כוחו של רבי חנינא לשדד את הטבע. עוד מובא שם בגמרא המעשה על אותו אדם שאבדו לו תרגולים ואספם רבי חנינא לביתו, עד שהתרבו מאד והיו מצערים להם ומכרם רבי חנינא וקנה בדמיהם עיזים, ואמרו לו שכינוי שאותם העיזים מזיקות שדותיהם, אמר להם רבי חנינא אם כדבריהם שמזיקות אתכם העיזים שיאכלו אותם הדובים, ואם לאו שיביאו דובים בקרניהן, וכך היה לעת ערב שהביאה כל עז דוב בקרניה, וכך ראו כולם את קדושתו ומעלתו של רבי חנינא שרב כוחו לשדד הטבע.

ב

ורואים איך היה הקב"ה שומע לרצונו של רבי חנינא, שהיו מתגלגלים על ידו ניסים ונפלאות אותות ומופתים וכל מה שהיה עושה היה הקב"ה מצליח בידו, וכל שהיה מתפלל היה הקב"ה עונה לו, עד שאמרו במסכת ברכות (בדף סא ע"ב) שכל העולם נברא בשביל רבי חנינא, שהוא דבר פלא גדול, ואמרו במשנה במסכת ברכות (ה, ה) ושם בגמרא (בדף לד ע"ב) שכל מי שהיה מתפלל עליו רבי חנינא היה יודע מי יחיה ומי ימות, והיה אומר זה יקום מחוליו וזה ימות, והיה תולה הדבר אם שגורה תפילתו בפיו, ורואים שהצדיקים יכולים לדעת בתוך דרך תפילתם ולהרגיש אם יחיה או ימות.

ומובא שם בגמרא עוד, שכאשר חלה בנו של רבן יוחנן זכאי, רבו של רבי חנינא, אמר לו, חנינא בני בקש עליו רחמים, והניח רבי חנינא ראשו בן ברכיו וביקש עליו רחמים, וחיה, ואמר על כך רבי יוחנן, שאילו היה הוא מניח ראשו בין ברכיו כל היום כולו, לא היו משגיחים עליו ולא היה פועל את הנס כרבי חנינא, והקשתה עליו אשתו של רבן יוחנן כיצד יהיה התלמיד גדול מן הרב, והשיב לה שהוא כשר לפני המלך ורבי חנינא הרי הוא כעבד לפני המלך. והוא דבר קשה, כיצד יעשה המלך רצונו של העבד, שבוודאי אין זה כבוד המלך לעשות רצון העבד, כמו שיעשה רצון השר, אלא שרצה רבן יוחנן לבאר שמדרגת רבי חנינא גדולה יותר מפני גודל שפלותו, שגם אחר שעושה הקב"ה ניסים ונפלאות על ידו הרי הוא משפיל עצמו כעבד ואין לו כל התפארות כלל, ומכניע עצמו תמיד כעבד, ולכן מקבל הקב"ה תמיד את תפילתו בכל דבר, וכמעשה שמובא שם במסכת תענית (בדף כה ע"א) על שכנתו של רבי חנינא שבנתה בית ולא הספיקו אורח הקורות, וברכה רבי חנינא שייגעו הקורות למידה הרצויה, ובדרך נס האריכו הקורות לפי המידה מכל צד, ורואים שרבי חנינא היה בדרגה כזו שהיה ממש משחק עם הטבע לעשות בו ככל העולה ברצונו.

ג

וגם היה כוחו רב לבטל המזיקים מהעולם, כמואב בתנחומא (בפ' ויגש סימן ג') שהיו אריות מסתובבים ומטילים אימה ופחד בארץ ישראל, והלך רבי חנינא וגרשם מארץ ישראל. גם מובא במסכת פסחים (בדף קיב ע"ב) שהיתה שדה שכל מי שהיה עובר בה בלילה היה ניזוק, ורצה רבי חנינא לגרש את אותה הרוח הנקראת אגרת בת מחלת מן העולם, אמרה לו אלמלא שמכריזין בשמים הזהרו ברבי חנינא

וחיתכו בו ויסרו אותו מאד ועשו בו דברים קשים מאד שקשה לומר, ועמדו עליו שיחזור בו מהיהדות, ולא קיבל, ואמר להם, הרי בתלמוד במסכת עבודה זרה (בדף ב ע"ב) מובא שאמר להם הקב"ה לאומות קבלו את התורה, אך אתם הגויים רוצים ולכן אתם לא יכולים לקיים 'לא תרצו', וככה הוכיח אותם שידונו אותם על הכל, עד ששרפוהו ומסר את נפשו על קדושת שמו יתברך, ומגדול הקדושה והמסירות שלו אמרו שאילו היו אומרים קדיש באותו המעמד, היה מתקדש שמו יתברך בגילוי והיה בא משיח, ואמר הדברי יחזקאל משינוא, בנו המובהר וגדול תלמידיו של הדברי חיים מצאנז, שאותו הגר הקדוש עלה עם מנעליו לגן עדן, וגילה שנעשה לו כבוד גדול בין הצדיקים לאחר הסתלקותו. וככה רואים שהמסירות נפש נמשך איך שאותו יהודי היה צריך לראות שאשתו מתבוססת בדמיה על ידיו, אך הוא לא פחד ומסר את נפשו באומץ לנסות להצילה, ואנו מתפללים שהשי"ת ישמור את עמו ישראל ואת נשים צדקניות.

וידוע שאשה צדקנית הייתה לו לרבי חנינא בן דוסא, כמו שמובא במסכת תענית (בדף כד ע"ב) שבערב שבת היו כל השכונות מדליקות את התנור לאפות את הלחם, ואשת רבי חנינא לא היה לה מה לאפות מרוב העניות, ומפני הבושה היתה מבעירה התנור כאילו אופה היא, ונכנסה איזה שכנה לשאול ממנה איזה דבר, ונעשה נס גדול ועצום ונתמלא התנור בלחם ומאפה, ובאה וקבלה לפני רבי חנינא על עניותו, ופעל רבי חנינא נס שהביאו לו מן השמים רגל שולחן מזהב, וכאשר גילו להם מן השמים שיחסר זאת להם מן העולם הבא, יצאה יד מן השמים ונטלה את זה, ואמרו שם שגדול הנס האחרון מן הראשון, כי מן השמים יש רק השפעה ולא לקיחה. ובמסכת בבא בתרא (בדף עד ע"א) מובא מעשה שהפליג רבי יוחנן בספינה וראה על קרטליא (ארגז, תיבה) שהיתה מלאה באבנים טובות ומרגליות והיו מקיפין אותה דגים הנקראים כרשא, לשמר לאותה התיבה, וירד אחד לקחתה, וכמעט שהיה אחד מאלו הדגים חותך את ירכו, והביא אותו אחד חומץ להבריה הדג והמשיך בדרכו ליקח התיבה, ויצאה בת קול ואמרה מה לכם אצל הארגז של אשת רבי חנינא בן דוסא שעתידה היא להצניע בה חוטי תכלת לציצית עבור הצדיקים בעולם הבא, שרואים את הכח והצדקות והקדושה של אשת רבי חנינא.

## ה

ואמר רבי חנינא בן דוסא במסכת אבות (בפרק ג' משנה ט') שכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת, וצריך שתהיה יראת האדם קודמת לחכמתו, כי מי שרוצה שתתקיים החכמה שלו והוא יזכור את התורה, צריך ליראת שמים, להיות קדוש ולהיות טהור, כמו שכתוב (תהלים קיא, י) "ראשית חכמה יראת ה'", שראשית כל החכמות הוא לידע את אדון כל המעשים, ולהתקדש במחשבה, ובעינים ובעסק התכלית האמיתית, עד שימאס בכל עיני העולם הזה, ויהיו עיניו תמיד אל השמים לבדוק בה' יתברך, ויהיה יכול להתעלות עד שיראה מהשגחת ה' עין בעין בשב"ה ציון.

ועוד אמר שם רבי חנינא (במשנה י'), שכל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו, כי הקפיד מאד רבי חנינא על כבוד הבריות, שבזה נגזר כל כח הניסים, שאם אדם מרוצה לבריות ונוח להם ממנו, אז תהיה איתו רוח ה' ב"ה, וכמו שידוע בשם הנועם אלימלך ורבי לוי יצחק מברדיטשוב ומכל הקדושים, שמלבד הדבקות שלהם בתורה, היו עושים מופתים מכח האהבה והאחדות שהיה להם.

## ו

והיה רבי חנינא מבטן לזוהמת הנחש מהעולם, שמכח האמונה שיש לאדם שהוא ירא רק מה' ב"ה ודבק רק בו יתברך, בזה הוא מבטל מעצמו את נשיכת הנחש והזוהמה שדבק באדם הראשון, שהיא העצלות והעצבון והיאוש, שזהו הטומאה הגדולה ביותר. וכמעשה המובא במסכת ברכות (בדף לג ע"א) על אותו ערוד שפגע ברבי חנינא ומת, שרש"י מבאר שהוא הכלאה של צב ונחש, ובירושלמי ברכות (בפ"ה ה"א) מוזכר הערוד בשם חברבר, ואמרו שם אי לו לאותו ערוד שפגע בו רבי חנינא בן דוסא, ואמר על כך רבי חנינא שאין הערוד ממית ורק החטא הוא שממית, ורצה לרמז בזה שהנחש ממית, היינו הזוהמה של הנחש המרחיקה את האדם, אלא שהכל ככה בעיני החטא של אדם הראשון, כי שם הוא שורש הזוהמה והרחיקו כל הנבראים, שבחטא זה היה את עוון הגזל, כי לא רצה הקב"ה שיחוק מהעץ, והוא פגם בענין הגזל, ומכך נמשך נשיכת הנחש של העצלות והעצבון, ועל זה אמר שלמה בחכמתו במשלי (ו, ו) "לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם", ומשמע שבנמלה אין לענין נשיכת הנחש וזוהמתו ככל ענין העצלות, כי נזהרת היא מהגזל, כמו שאמר רבי יוחנן במסכת עירובין (בדף ק ע"ב) שאילו לא היה לנו את התורה היינו למדים צניעות מן החתול, ודרך ארץ מתרנגול, ואת הגזל מנמלה, ולכאורה מה שייכות ענין הגזל מנמלה, ועוד, שהרי אמרו במסכת תענית (בדף ה ע"א) ובמסכת חולין (בדף קלד ע"א) שרגילים הנמלים להחביא תבואה בחוריהם, וכמובא במשנה פאה (בפ"ב מ"ז) ששדה שקצורה ליסטים או קירסמוה נמלים פטורה מן הפאה, ורואים שנמלים גזלניות הן, ונראה שאין הנמלה גוזלת מחבתתה שלה, כי טבוע בה ענין זה שמוכן לה מה ששייך לה ואין לה ליקח מחבתתה, ועל שנקיה היא מגזל חברותיה, שהוא שורש החטא של אדם הראשון, אמר על כל אמר רבי חנינא ש'אין חטא ממית' ולא הנחש.

כי אילו היה האדם נקי מזוהמתו של הנחש אין בו דבר כלל מן הטומאה והיה יכול לעלות בחיי חיותו לגן עדן, כאלו הנביא שעלה כאשר אזור עור אזור מתניו ובעל שער בסמיני, כמובא בפרקי דרבי אליעזר (בפרק לא) בשם רבי חנינא בן דוסא שמאותו איל של יצחק אבינו נעשה האזור של אליהו הנביא, ומקרה שמאל

שלו היו עושין לשופר שבמעמד הר סיני, ומקרה ימין את השופר הגדול בו יתקעו בגאולה השלימה. כי זהו סוד הגאולה, שכל התפילות והעבודות שלנו היא בכדי להנצל מזוהמת הנחש, עד שיהיה האדם נקי מזוהמת הנחש בכל ענין העצלות והעצבות, ששורש הכל הוא בכפירה המביאה לידי הגזל, מתוך שרודפים אחר הממון מבלי להתבונן ולחשב באמונה בה' ב"ה שכל מה ששייך לאדם מוכן הוא לו, וכל זה מכביד על האדם ביותר את העצלות והעצבות ומעכב בעדו מהקרבה לה' ב"ה.

## ז

והסרת הזוהמה היא על ידי התשובה, לכן אמרו בתוספתא בבבא קמא (בפ"י ה"ח) שגזל דרבים אין לו תקנה, ובכדי לעשות תשובה צריך לעשות השתדלות גדול לעשות צרכי רבים ולהתפלל לה' ב"ה שיוסב שיחזיר את מה שגזל, כמו שאמרו במסכת בבא קמא (בדף צד ע"ב) ונפסק בשולחן ערוך בחושן משפט (בסימן שסו בס"ב), וכתב שם הערוך השולחן (בסי' שסו) שבזה יסובב הש"ת מן השמים שיעיל לתקון הדבר באופן שיחזור הגזל לבעליו, וכתב הב"ח שם כמה חילוקים בזה, וכענין שמובא גם בשולחן ערוך בחושן משפט (בסימן רלא סעיף יט) שבענין עוון המשקלות והמידות אינו יכול לעשות תשובה, שהוא קשה מאד התשובה על זה, ולפי הענין הוא מובן יותר, כי הוא נגע בשורש הפגם בחטא אדם הראשון שהוא בענין הגזל כאמור.

ולכן בתשובה על הגזל מבטל האדם את הניתוק מה' ב"ה, וכאשר משיב את הגזל הוא משיב את הדעת, וכענין פגם הגזל בעץ הדעת, עד שיש בו דעת אמת שהכל הוא ממנו יתברך, ומה ששייך שלו הרי הוא מוכן ומזומן לו, הכל כגזירת חכמתו יתברך. ונאמר (משלי ו, ו) "בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך", כמו שכתב הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ג ה"ב ג') וכמו שפסק השולחן ערוך (בסימן רלא) שצריך שידע האדם את ה' בכל דרכיו, בשנתו בקומו ובכל מקום, שיהיה דבוק תמיד בהשי"ת ולא יסיח דעתו ממנו, עד שתתמיד דעת האדם במחשבה על השי"ת ובהתבוננות על הגאולה והתכלית הניצחית האמיתית, לעשות הכל לשם שמים מתוך מחשבה על ה' ב"ה, וכך היה חי רבי חנינא בן דוסא, שכל המחשבה שלו היתה אך ורק על השי"ת.

ובדרך זו הלכו כל הצדיקים, וככל שגדול הצדיק במעלה בדרך זו, כך מתקן הוא לחטא אדם הראשון, וככל שנתקן החטא בשורשו יותר, כך עולים ומתעלים יותר. כי עתה נמצאים אנו בגלות, וצריכים לעשות כל שביכולתנו להפוך את הגלות לגאולה, וזה תלוי בכל אחד מאיתנו, שנצפה לגאולה ולביאת המשיח ובנין בית המקדש מתוך שנקבע את האמונה בלב באמת, ובזה אנו ממשיכים את גילוי הרחמים למטה למקום השפל והנמוך כאן בעולם. כי עתה הוא כענין הכתוב (איכה א, ט) "ותרד פלאים אין מנחם לה", שירדת השכינה למקום נמוך, ש'פלאים' הוא סוד האלפ"ין הנפולים, שהם האמת שנפלה לארץ, וכאשר הולכים אנו בדרך הצדיקים ומצפים אליו יתברך באמת כאמור, עולה השכינה למדרגת 'אין', ובזה יש לה נחמה, עד שיכירו כולם בגדולתו של ה'.

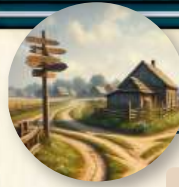
וזה הוא סוד השתלשלות נשמת דוד המלך, כמו שכתוב ברות (סוף פרק ד') שפרץ הוליד את חצרון, וחצרון את רם, וכן אילך, עמינדב, נחשון, שלמון, בועז, עובד, ישי, והוא הוליד את דוד, שנתגלתה ובאה נשמת דוד המלך שגילה את גדולתו של ה' ב"ה בכל העולמות, מתוך שהיה מתקן את חטא אדם הראשון בתכלית. וזה גם מה שפעל ועשה רבי חנינא בן דוסא, שהי' עוסק בכל עת לתקן את חטא אדם הראשון, עד שהיה מגלה את גדולתו של אדונו הבורא ב"ה מתוך שהיה עושה ניסים ומופתים בישראל.

יהי רצון שנזכה גם אנו לגלות את האור של ה' ב"ה בכל העולם עד שידעו אותו הכל ויעבדו אותו, וישליכו אלילי כספם וזהבם וישבו להשי"ת, אל התכלית האמיתית והנצחית, ולא יתנו את עיניהם על בשר ודם, אלא אל השמים לבד, שיש לנו אילוה גדול גדול ונורא, כי כאשר מתבוננים בגוף ובידים ומביטים לשמים יש לנו להתבונן ולשאול מה יהיה על היום האחרון שלנו כאשר יוליכו את האדם מהעולם הזה, ובאיזה מחשבה נבוא להתראות אז לפני כל הקדושים והצדיקים שהיו בכל הדורות, כי אל עסק התורה צריך ליגש ביראה גדולה באימה ופחד בחיל ורעדה בקדושה בטהרה בשמחה ובדבקות, כדרך הצדיקים שבכל הדורות. ויהי רצון שתעמוד לנו זכות רבי חנינא בן דוסא וכל הקדושים שהזכרנו, וימליצו טוב בעדינו שיהיה לנו עזר וסיוע להתקרב להשי"ת, ולזכות לגאולה השלימה ולבנין בית המקדש, והוא יתברך לבדו מלכנו בראשון, וימחול לנו הקב"ה על חטא העגל, ועל דמו של זכריה שנשפך, ועל הפגם בכבודו של משה רבנו וכל הצדיקים שבכל דור, ויגאלנו ביד רמה מהרה, אמן.



# תפלה לשלמה

מתוך הספר "תפלה לשלמה" לרבנו שליט"א



פניני דרך

יסודות ואבני דרך  
מתורת מו"ר שליט"א

כיצד יחקק הלימוד באדם?

## להתגלות מלכות ה' וביטול מלכות הרשעה

רבנו של עולם, אב הרחמים והסליחות. אנא העבר מעלי ומעל העולם כלו את זהמת הנחש הקדמוני, והמשך רוח טהרה עלי ועל העולם כלו, ותמחה זכר עמלק מן העולם. אנא רחמן, ראה דרך הפמשל אשר בעולם, שכל חקותיהם באים מזהמת הנחש והם מטמאים את הארץ בגאותם וכפירותיהם, אנא התגלה נא בכל העולם כלו, ותמלך אתה יתברך שמו לבדך בחדש וברחמים בצדק ובמשפט, ותעביר ממשלת זדון מן הארץ, ותעקר ותבטל את מלכות הרשעה אשר בעולם, ותבטל מלכות ושררת בשר ודם. אנא זכנו חיש קל מהרה למלכותו של מלך המשיח, שהוא המנהיג האמת שתהיה כל מלכותו והנהגתו כפי רצונו יתברך שמו, כי הוא המנהיג אשר יגלה את גדלתו ורוממותו לכל הבריות שבעולם, ותתגדל ותתקדש בעולמו, ותמלך עלינו אתה לבדך. אמן נצח סלה ועד.



## סיפור לשולחן שבת

סיפר רבנו מעשה מיוחד על הבעש"ט הקדוש זיע"א, שפעם ביום שבת קודש בהיותו מוסר תורה לתלמידיו, החל לעשות לפתע תנועות משונות של אדם השוחה במים, והתחיל לצעוק 'הנה, עשה כך - כמו שאני עושה, ותיצל מטביעה', וכך חזר הבעש"ט על תנועות אלו של השחייה פעמים רבות, והיה הדבר לפלא בעיני תלמידיו, ולא העז לשאול אותו על פשר הדבר, כי ידעו שבוודאי פועל הוא בזה דברים גדולים ונשגבים. ובאמת בשעת סעודה שלישית ישבו כל התלמידים סביב רבם הבעש"ט להשתעשע בדברי תורתו, פתאום נכנס לתוך הבית אדם שבגדיו קרועים ובלויים, וסיפר לכל הקהל שהוא נסע ביום שישי למעזיב' בכדי לשבות אצל הבעש"ט הקדוש שיצא שמעו למרחוק, אבל תעה בדרכו באמצע היער עד שנפל לתוך איזה נהר וכמעט שטבע לגמרי כי אינו יודע לשחות, עד שראה את דמותו של הבעש"ט שהראה לו את תנועות השחייה ואמר לו 'תעשה כמוני ותיצל מהטביעה', והוא חזר אחרי התנועות של הבעש"ט וניצל. והוא כמו שאמר הבעש"ט הקדוש לתלמידיו בהזדמנות אחרת, שרוח הקודש אמיתית אינה לדעת מה אכל האדם אתמול וכיוצא, אלא זה רבי שגם כאשר יושב הוא בביתו, דואג הוא לדעת מה קורה עם אחרון חסידיו היכן שהוא נמצא בעולם, וכיצד לעזור לו...

רבנו הזכיר את מה שכתב הרמב"ם בספרו 'מורה נבוכים' חלק ג' פרק נ"א שאדם העוסק בתורה צריך שיהיה מוחו פנוי באותה שעה לגמרי מכל ענייני העולם הזה, וכל כולו מרוכז רק בתלמודו. ולכן אמר רבנו שמי שרוצה שהלימוד יחקק בו כראוי, ירגיל עצמו ללמוד שיעור זמן קבוע ברציפות בלא להרים העיניים מהספר, ובתחילה יעשה כן כעשר דקות, ולאחר מכן יוסיף ויעשה כן כעשרים דקות, ולאחר מכן חצי שעה, וכן הלאה, עד שבסוף יהיה יכול ללמוד שעות רצופות בלא להרים העיניים מהספר. וזוהי גם סגולה לתיקון המחשבה. ועוד אמר רבנו שיש סגולה גדולה ללמוד לאור הנר, וכמובא בקב הישר פרק צ"ו, וחוש מהסגולות והמעלות שיש בזה, זה גם מועיל לזיכרון, שכאשר כל החדר חשוך ורק הספר מואר, מוחו של האדם מתרכז לגמרי בספר.

מי יכנס לבית המדרש?

רבנו פירש בדרך רמז את מה שאמרו חז"ל במסכת ברכות בדף כ"ח עמוד א' שהיה רבן גמליאל מכריז שכל מי שאין תוכו כבדו אל יכנס לבית המדרש, שהאותיות שבתוך התיבה 'תוכו' הם כ"ו, שהוא מנין שם הוי"ה, ובתיבה 'כברו' האותיות החיצוניות הם כ"ו, לרמז שרק מי ששם הוי"ה ברוך הוא חקוק בתוכו יכנס לבית המדרש, אבל מי ששם הוי"ה חיצוני אליו, שהוא לא חי את מציאותו יתברך, לא יכנס לבית המדרש. והחילוק בין מי ששם הוי"ה חקוק בו בעצמו, לבין מי ששם הוי"ה חיצוני אליו, ששניהם מאמינים בה' יתברך, אבל בכדי לזכות להיכנס לבית המדרש ולזכות לחיי נצח צריך למסור את הנפד ולבטל את כל החיים והרצונות לרצון ה', שגם על הרצונות העצמיים שלו יהיה חקוק שם ה', והוא אשר יזכה להיכנס לבית המדרש...

עד כמה כח הדיבור?

רבנו הזכיר את מה שכתב מרן החיד"א בספרו יוסף תהלות על התהלים, במזמור צ' פסוק ט', שכל אדם יש לו מספר דיבורים קצובים לדבר בימי חייו, וכשגמרו סך הדיבורים של האדם יכול הוא למות אפילו בלא עיתו, ולכן מצינו שהמתים מדברים לפני מיתתם חצאי מילים והברות לא מובנות, והוא מפני שנשאר להם מספר מילים לדבר וצריכים הם להשלים את אותם דיבורים לפני מיתתם. ולכן צריך האדם לדעת שכל דיבור שהוא לא מדברי תורה ודברי קדושה, מקרב את מיתתו חס ושלום.

סגולות ועצות ייחודיות  
שנלקטו מתוך שיעורי  
רבנו שליט"א

עם סגולה



מוצאי שבת

א. רבנו הזכיר שיש סגולה גדולה לאנשים חשוכי בנים לזכות לבנים, שיקח האדם משאריות של סבון רחיצה ששימש את הצדיק ויתן על גופו.

ב. כתב בספר סגולות ישראל (מערכת ה, ב) שיש סגולה סגולה להרחיק רוחות רעות ושדים מהאדם, להריח את נר ההבדלה במוצאי שבת. ובנוסף הזכיר רבנו שהשדים ורוחות רעות שורים בעיקר במקומות מלוכלכים, כי עיקר האחיזה של החיצוניים היא במקומות המטונפים, וכמובא בתוספות הרא"ש (סנהדרין כ.) שבמקום לא נקי שולט נביל שר העניות (-מלאך רע הממונה על העניות), ולעומת זאת במקום נקי שולט נקידי שר העשירות (-מלאך טוב הממונה על העשירות).